

Protokoll fra møtene 1. og 2. september 2020

mellom

Regjeringen

og

Pensjonistforbundet, Senior Norge, Forsvarets seniorforbund, Landsforbundet for offentlige pensjonister, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner, Landsorganisasjonen i Norge, Unio, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund og Akademikerne

om tallgrunnlaget for regulering av grunnbeløpet og pensjoner i folketrygden fra

1. mai 2020

Følgende har vært til stede på ett eller flere av møtene:

Pensjonistforbundet: Jan Davidsen og Harald Olimb Norman

Senior Norge: Knut Chr. Høvik

Forsvarets seniorforbund: Jan Erik Thoresen og Per Anders Volden

Landsforbundet for offentlige pensjonister: Jan Mønnesland, Hans Erik Pettersen og Torild Ofstad

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon: Eva Buschmann

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner: Tove Linnea Brandvik og Anett Kleven

Landsorganisasjonen i Norge: Julie Lødrup

Unio: Erik Orskaug og Endre Lien

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund: Nina Falch

Akademikerne: Tom Erik Aabø og Hanne Jordell

Arbeids- og sosialdepartementet: statsråd Torbjørn Røe Isaksen, Vegard Einan, Morten Søndergaard Henningsen, Biørn Bogstad, Lisa Dahl Keller, Pernille Krohn og Atle Bjørnstad

Finansdepartementet: statssekretær Sverre Vatnar og Morten Petter Johansen

På vegne av *Pensjonistforbundet, SAKO, og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)* la Jan Davidsen i møtet 1. september 2020 fram følgende:

Pensjonistforbundet (SAKO-samarbeidet*) og SAFO, heretter kalt organisasjonene, representerer til sammen 287 000 medlemmer, og leverer følgende krav til trygdeoppgjøret 2020.

*SAKO-samarbeidet består av Pensjonistforbundet, Fagforbundet, Postens Pensjonistforbund, Jernbanepensjonistenes Forbund, Statens veivesen Pensjonistforbund, Telepensjonistenes Forbund, Politiets Pensjonistforbund og LO-Stats kontaktutvalg.

1. Organisasjonene er motstander av at løpende alderspensjon reguleres lavere enn lønnsveksten. Etter pensjonsreformen trådte i kraft reguleres løpende alderspensjon med lønnsveksten fratrukket 0,75 prosent og uføretrygd reguleres med lønnsveksten. Vårt primære krav er at den automatiske underreguleringen på 0,75 prosent oppheves, og at reguleringen av løpende pensjon og uføretrygd skal være gjenstand for forhandlinger med en ramme om lag på linje med lønnsveksten. Slik kan vi bedre pensjonistenes og de trygdedes kjøpekraft, samtidig som vi sikrer at oppgjørene får en sosial profil med mål om en rettferdig fordeling, fattigdomsbekjempelse og likestilling.

Dagens reguleringsbestemmelse med et fratrekk på 0,75 prosent på løpende pensjon, har medført tapt kjøpekraft hvert år i perioden 2015-2018. 2019 var nok et dårlig år for pensjonistene med en svak reell vekst på 0,2 prosent. Dersom regjeringen ikke vil imøtekomme våre krav, risikerer vi at også årets oppgjør medfører tapt kjøpekraft for pensjonistene. Resultatet i frontfaget gir en forventet økning i kjøpekraften på 0,3 prosent for lønsmottakerne. Vi krever at regjeringen tar grep for å sikre at pensjonistene -i likhet med lønsmottakerne- får en forventet vekst i kjøpekraften, og viser til at det ikke var Stortingets intensjon at løpende pensjon skulle reguleres lavere enn prisveksten da pensjonsreformens reguleringsbestemmelse ble vedtatt.

Norsk økonomi er i likhet med de fleste andre land inne i en krevende periode som følge av Korona-pandemien. For pensjonistene i Norge begynte imidlertid de økonomiske nedgangstidene lenge før våren 2020. De fem siste årene har trygdeoppgjørene gitt en gjennomsnittlig nedgang i kjøpekraften på 0,7 prosent per år for pensjonistene. Det er ikke snakk om økonomisk stillstand, men en mangeårig økonomisk nedgang. Vårt mål er at norske politikere nå innser at underreguleringen av pensjon, hvor det alltid gjøres et fratrekk på 0,75 prosent, er med på å styre pensjonistenes økonomi i sterkt negativ retning. Det vil også få konsekvenser for norsk økonomi gjennom redusert etterspørsel etter varer og tjenester.

Vi aksepterer ikke at pensjonistene får en negativ utvikling av kjøpekraften. Det er ikke rettferdig, og det er mulig å ta grep. Organisasjonene har i flere år tatt til orde for at trygdeoppgjøret skal avgjøres med bakgrunn i forhandlinger mellom regjeringen og organisasjonene, og hvor Stortinget tar den endelige avgjørelsen ved uenighet.

Uføretrygdede har en situasjon med lavere inntekt enn de som klarer å stå i arbeid, som også får konsekvenser for økonomien deres som alderspensjonist. Gjennom forhandlinger

kan man se på de økonomiske realitetene og komme til en fornuftig enighet. Det er ikke bærekraftig at nær en million pensjonisters realinntekt skal svekkes år etter år.

Det eksisterer betydelige kjønnsforskjeller i pensjonsutbetalinger, og med lik prosentvis regulering forsterkes kjønnsforskjellene utover i pensjonisttilværelsen. 86 prosent av minstepensjonistene er kvinner. Lik prosentvis regulering betyr at pensjonen øker med flere kroner desto høyere pensjonen er. Ved å gjeninnføre forhandlinger i trygdeoppgjøret, kan deler av økningen gis som kronetillegg for å ivareta kjøpekraften til de lave pensjonene. Siden kvinner har høyere forventet levealder enn menn og lever flere år som enslig, er det spesielt viktig for kvinners velferd i alderdommen at pensjonen opprettholder verdien utover pensjonisttilværelsen. Vi ber derfor regjeringen vurdere kravet vårt om forhandlingsrett på løpende pensjon ut fra et kjønns- og likestillingsperspektiv

2. Særlige forhold; anslaget på årslønnsveksten for inneværende år er utdatert

Ifølge forskriften om regulering av grunnbeløpet skal man benytte regjeringens anslag på årslønnsveksten for inneværende år som legges frem i revidert nasjonalbudsjett. Normalt foregår både lønnsoppgjøret i frontfaget og trygdeoppgjør på våren slik at det er liten avstand i tid mellom tidspunktet for lønnsoppgjøret, trygdeoppgjøret og regjeringens anslag på årslønnsveksten. På grunn av Koronapandemien, ble imidlertid lønnsoppgjøret i år utsatt til høsten, og som en konsekvens av dette ble også trygdeoppgjøret utsatt til september. Det medfører at når vi gjennomfører trygdedrøftingene er anslaget på årslønnsveksten fra revidert utdatert. Anslaget er nesten fire måneder gammelt, det er verken oppdatert i forhold til den økonomiske situasjonen eller at lønnsoppgjøret i frontfaget er ferdigforhandlet imellomtiden.

Regjeringens anslag fra revidert er at årslønnsveksten for 2020 vil bli 1,5 prosent. I frontfaget ble rammen avtalt til 1,7 pst. Det er naturligvis usikkert hva årslønnsveksten for 2020 havner på, men anslaget på 1,5 pst er utdatert og ligger mest sannsynlig lavere enn den faktiske lønnsveksten. Vi kan derfor ikke akseptere at man benytter dette anslaget til grunn for pensjonsreguleringen, og vil påberope oss forskriftens bestemmelse om særlige forhold.

Arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen uttalte at «regjeringen har derfor kommet til at årets trygdeoppgjør bør utsettes til høsten, slik at det kan gjennomføres etter lønnsoppgjøret i frontfaget som vanlig». Pensjonistene og de trygdede vil som en følge av utsettelsen få forsinket pensjonsøkningen med flere måneder, og dersom regjeringen likevel benytter forskriftens anslag fra revidert risikerer vi at denne forsinkelsen blir helt forgjeves, og at trygdeoppgjøret heller kunne vært gjennomført i mai som normalt.

Vi vil påpeke at intensjonen bak avvikene er å rette opp feilaktige anslag på lønnsveksten, ikke en mulighet for regjeringen til å «bomme med vilje», og gjemme seg bak at pensjonistene og de trygdede vil få igjen tapt pensjon og trygd neste år. Pensjonistene og de trygdede fortjener at deres inntektsforhold behandles seriøst, og at man tar utgangspunkt i de økonomiske realiteter når trygdeoppgjøret gjennomføres. Vi ber derfor om at en årslønnsvekst på 1,7 pst legges til grunn for årslønnsveksten 2020.

3. Midler til reformer

Organisasjonene viser til at det aldri var Stortingets intensjon at pensjonene skulle reguleres lavere enn prisveksten. Dette har allikevel skjedd fire år på rad, noe som har svekket pensjonistenes kjøpekraft. I alle de fire årene 2015, 2016, 2017 og 2018 har veksten i trygdeoppgjøret til pensjon under utbetaling vært lavere enn prisveksten. Dette gjelder også veksten i satsene for minste pensjonsnivå. Vi har beregnet at det samlede verditapet for pensjonistene ved å få en regulering lavere enn prisveksten i disse årene tilsvarer om 7,3 milliarder kroner.

Vi krever at disse midlene anvendes til reformer som kommer eldre og uføre til gode.

4. Trygdeoppgjøret må behandles i Stortinget

Trygdeoppgjøret legges ikke lenger fram til behandling i Stortinget like etter Trygdeoppgjøret. Stortinget får kun en orientering om trygdeoppgjøret i en stortingsmelding som legges frem sammen med statsbudsjettet på høsten, normalt fem måneder etter trygdeoppgjøret er ferdig.

Organisasjonene krever at trygdeoppgjøret behandles av Stortinget umiddelbart, slik som det ble gjort tidligere. Da vil Stortinget ha anledning til å gripe inn ved urimelig utfall. I forskriften om reguleringen av grunnbeløpet er det nedfelt at tallgrunnlaget skal drøftes med organisasjonene, og at det skal vurderes om det foreligger særskilte forhold. Det kan være uenighet mellom partene, og i slike tilfeller er det spesielt viktig at Stortinget har mulighet til å gripe inn i trygdeoppgjøret. Trygdeoppgjøret dreier seg om inntekten til over 1,3 millioner pensjonister og uføre, og det er et viktig demokratisk prinsipp at oppgjøret behandles i Stortinget.

5. Deltagelse TBU

Pensjonistforbundet krever plass i TBU.

Formålet med TBU er blant annet å bidra til en felles forståelse av den økonomiske situasjonen og utfordringer for økonomien. TBU-rapporten gjør rede for pensjonistenes og de trygdedes inntektsforhold og trygdeoppgjørenes tallgrunnlag uten at pensjonistene eller de trygdede sitter i utvalget. Det er et vesentlig demokratisk prinsipp at de organiserte pensjonistene og funksjonshemmede også har innflytelse og representasjon i samfunnsviktige fora. Lavere forventet reallønnsvekst fremover og den gradvise innfasingen av pensjonsreformen nødvendiggjør en tett oppfølging av kjøpekraftsutviklingen til pensjonister og trygdede, og i arbeidet med overvåkingen av deres inntektsforhold må gruppene selv være representert.

6. Uføres alderspensjon må fortsatt skjermes mot levealdersjusteringen

Etter Folketrygdlovens paragraf 19-9 a, skal alderspensjonen til uføretrygdede som er født mellom 1944-1953 skjermes mot virkningen av levealdersjusteringen. Uføre har ikke muligheten til å velge å kompensere for levealdersjusteringen ved å stå lengre i jobb. Organisasjonene krever at også kullene født i 1954 og senere blir skjermet mot levealdersjusteringen ved overgangen fra uføretrygd til alderspensjon.

På vegne av *Senior Norge* la Knut Chr. Høvik i møtet 1. september 2020 fram følgende:

Senior Norge viser til forutsetningen om at det norske pensjonssystemet skal tuftes på forutsigbare og trygge forhold for pensjonistene både mht. opptjening og utbetaling av pensjoner. Pensjonsordningens struktur og innhold må derfor ligge fast over tid. Pensjon er dessuten en opparbeidet rettighet over tid, og må derfor ikke være gjenstand for årlige forhandlinger slik noen av organisasjonene ønsker.

Slik reguleringen av pensjonssystem i dag praktiseres, er det ikke på linje med de opprinnelige forutsetningene som lå til grunn da pensjons- reformen ble vedtatt. Senior Norges mener at pensjonistene skal ha rett til samme utvikling i kjøpekraften som lønsmottagerne. Det langsiktige målet er at pensjonistene skal følge de yrkesaktives lønnsvekst, slik det var forutsatt av Stortingets flertall i 2003 (jfr. stortingsvedtak nr. 447 av 28. mai 2003).

I Stortingets vedtak av 26. mai 2005 i forbindelse med behandlingen av Stortingsmelding nr. 12 (2004-2005) om «Pensjonsreform – trygghet for pensjonene» står det blant annet:

«Etter at pensjonsreformen er trådt i kraft, justeres løpende pensjoner i folketrygden med et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. Opparbeidede pensjonsrettigheter justeres med lønnsveksten. Pensjonen bli levealder- justert.»

Ved behandling av Ot. prop nr. 37 (2008-2009) ble Stortingets vedtak at pensjoner under utbetaling skal reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten, og ved at pensjonene reguleres med lønnsveksten, og deretter fratrekkes en fast faktor på 0,75 prosent. I Stortingets behandling av de økonomiske beregningene av virkningen av pensjonsreformen, ble det lagt til grunn en årlig reallønnsvekst på 1,5 prosent. Med en fast faktor på 0,75 prosent skulle denne forutsetningen gi en realvekst i utbetalte pensjoner på om lag halvparten av reallønnsveksten. De siste års økonomiske utvikling derimot, og prognosene for de kommende års utvikling i norsk og internasjonal økonomi, viser at forutsetningen om reallønnsvekst ikke har vært til stede, og med stor risiko for fortsatte «0-oppgjør» for pensjonistene i årene fremover.

Grunnforutsetningen som reguleringsmodellen er basert på, gir m.a.o. ikke den utviklingen i pensjonene som var forutsatt, og da må modellen eller forutsetningene revideres /justeres.

I og med at regulering av folketrygdens grunnbeløp og alderspensjoner ble lovfestet, ble det ikke lenger behov for behandling i Stortinget. Dette har svekket pensjonistenes posisjon i en demokratisk prosess. Senior Norge henstiller derfor på nytt til Regjeringen om å fremme denne problemstillingen for Stortinget.

Underreguleringen må bringes til opphør. Reguleringen av løpende pensjoner må legges om slik at denne blir gjennomført med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst, slik som opprinnelig var forutsetningen. Dette har hele tiden vært Stortingets intensjon, men dagens operasjonalisering om fratrukket på 0,75 prosent har gitt unødvendig store svingninger, samt negative effekter som kun bidrar til å svekke oppslutningen om reguleringsordningen.

Stortingets vedtak om underreguleringen er som gjentatt hvert år ikke lenger til stede. Vi har nå hatt mange år med nedgang i realinntekt, og det er lite sannsynlig at det vil komme realinntektsøkning i de nærmeste årene og i årene deretter. Underreguleringen påvirker pensjonistenes fremtidige økonomiske utvikling over tid gjennom en betydelig akkumulert negativ effekt, med det resultat at gapet mellom inntektsutviklingen for pensjonistene og lønnstakerne stadig blir større. Dette står i sterkt misforhold til Regjeringens gjentakende uttalelser om at Regjeringen jobber for et aldersvennlig samfunn som også må innebære en trygg og forutsigbar økonomisk alderdom. Senior Norge er skuffet over at dette, som alle organisasjonene for øvrig også har tatt opp hvert eneste år, ennå ikke er blitt fulgt opp av Regjeringen. Dette sender et signal fra Regjeringen om at pensjonistene som gruppe fortsatt vil bli diskriminert også på det økonomiske området. Dette er uverdigg i verdens rikeste land.

Senior Norge ser med stor bekymring på den negative effekten av den økonomiske forskjellsbehandlingen som skjer i det norske samfunnet gjennom avkortningen i pensjonene. Tidligere arbeids- og sosialministre har uttrykt i forhandlingene om de siste års statsbudsjetter at et av Regjeringens viktigste mål er at også neste generasjoner skal kunne nyte godt av den norske velferdsutviklingen. Dagens pensjonister har vært med på å bygge det norske samfunnet og den velferden Norge i dag kan nyte godt av. Følgelig er det ikke annet enn rimelig at også pensjonistene skal ha rett til sin del av velferdsutviklingen på linje med Regjeringens mål om kommende generasjoners rett til å nyte godt av velferden som er bygget opp.

Vi står neste år overfor et stortingsvalg, og vi ber Regjeringen i lys av det å ta pensjonistenes økonomiske situasjon på alvor. Pensjonistene får, i likhet med lønsmottakere, stadig økte leve-kostnader. Mange må kjøpe tjenester som de i arbeidsfør alder selv kunne utføre. Bomringer settes f.eks. nå opp rundt de store byene med skyhøye passering- kostnader som gir et stort innhugg i en allerede presset pensjonist- økonomi.

Levetiden øker, og dagens pensjonister er friskere både fysisk og mentalt. De som går av med pensjon i dag har kanskje hele 25 - 30 år igjen å leve, eller en tredjedel av livet. Dette er år som skal og må fylles med både mening, innhold og aktivitet. Ved de kraftige inntektsfall som årlig skjer i pensjonene, føler mange pensjonister stor uforutsigbarhet og blir økonomisk utrygge mht. muligheten til å kunne leve og opprettholde et meningsfylt og verdig liv også i alderdommen. Resultatet kan lett bli at man går inn i ensomhet, isolasjon og utenforskap, med den virkning at det offentlige kostnader til pleie og omsorg øker.

Det er også et uttalt mål fra Regjeringen at flest mulig skal kunne bo hjemme lengst mulig. Da må Regjeringen også huske på at det å bo hjemme fordrer at hjemmeboende fortsatt har mange kostnader som ikke faller bort ved oppnådd pensjonsalder. Slike kostnader knytter seg til nødvendig vedlikehold av bolig som mange rent fysisk ikke selv er i stand til å utføre, men må leie inn ressurser for å få utført.

Dersom Regjeringen likevel står fast på nåværende modell, henstiller Senior Norge om at modellen suppleres med en klar «sikrings- mekanisme» som motvirker lav regulering, og at pensjonistene unngår flere «0-oppgjør» eller negativ vekst i pensjonsinntekt.

For å oppsummere:

Senior Norge ber om at alderspensjonene reguleres med gjennomsnittet av anslått lønns- og prisvekst, og at underreguleringen opphører. Det vil gi alderspensjonistene en akseptabel og rettferdig inntektsutvikling. Vi ber også om at Regjeringen legger frem resultatet av trygdedrøftingene til reell politisk behandling i Stortinget. Står Regjeringen fortsatt fast på nåværende modell, ber vi om at det legges inn en sikringsmekanisme slik at man unngår en fortsatt «0 eller negativ vekst» i pensjonene.

På vegne av *Forsvarets seniorforbund (FSF)* la Jan Erik Thoresen i møtet 1. september 2020 fram følgende:

Forsvarets seniorforbund (FSF) vil påpeke at pensjonssystemet må være tuftet på forutsigbare forhold for opptjening og utbetaling. Pensjonsordningens struktur og innhold må derfor ligge fast over tid. FSF sitt prinsipielle syn er at pensjonistene skal ha samme utvikling i sine pensjonsinntekter som de yrkesaktive i sine lønnsinntekter. FSF sitt langsiktige mål er at vi skal følge de yrkesaktives lønnsvekst slik det var før pensjonsreformen ble innført, jfr stortingsvedtak nr. 447 av 28. mai 2003.

Regulering av pensjon under utbetaling

FSF viser til Stortingets vedtak av 26. mai 2005 under behandlingen av St.meld nr 12 (2004-2005) Pensjonsreform – trygghet for pensjonene, der det blant annet står:

«Etter at pensjonsreformen er trådt i kraft justeres løpende pensjoner i folketrygden med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten.

Opparbeidede pensjonsrettigheter justeres med lønnsveksten. Garantipensjonen lønnsindekseres justert for utviklingen i levealder.»

Ved behandling av Ot.prop nr 37 (2008-2009) ble Stortingets vedtak om at pensjoner under utbetaling, skal reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten.

I Stortingets behandling av de økonomiske beregningene av virkninger av pensjonsreformen, forutså man en årlig reallønnsvekst på 1,5 prosent. Med en fast faktor på 0,75 prosent skulle denne forutsetningen gi en realvekst i utbetalt pensjon på om lag halvparten av reallønnsveksten. De siste års økonomiske utvikling og realistiske prognoser for de kommende år viser at denne forutsetningen ikke lenger er til stede, noe som innebærer at pensjoner under utbetaling ikke lenger får en økning i realverdi slik som forutsatt. Fjorårets trygdeoppgjør var et tilnærmet nulloppgjør.

Etter årets lønnsoppgjør ligger lønnstakere an til å få en liten økning i kjøpekraft. Legges oppgjøret i frontfaget til grunn, med en ramme på 1,7 prosent og en forventet prisvekst på 1,4 prosent, vil pensjonistene få en nedgang på 0,45 prosent. Det innebærer fortsatt redusert kjøpekraft og mindre penger å rutte med. Dette er urovekkende. Årets oppgjør kan derfor bli det sjette året på rad uten positiv vekst for pensjonistene. Siden reguleringsregimet startet, har flere forhold i norsk og internasjonal økonomi endret seg. I tillegg ser vi nå konturene/ringvirkningene av pandemien Covid-19. FSF mener at når forutsetningen som reguleringsmodellen er basert på ikke gir den utviklingen i pensjonene som er forutsatt, må modellen eller forutsetningene revideres/justeres.

Ved at regulering av folketrygdens grunnbeløp og alderspensjoner ble lovfestet, ble det ikke lenger behov for en behandling i Stortinget. Dette har etter forbundets syn svekket pensjonistenes posisjon i en demokratisk prosess. FSF henstiller derfor Regjeringen til å fremme denne problemstillingen til Stortinget.

FSF's krav til trygdeoppgjøret for 2020:

FSF krever at underregulering av alderspensjoner fjernes. Subsidiært at den gjennomføres med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst. Dette har hele tiden vært Stortingets intensjon, men dagens operasjonalisering om et fratrekk på 0,75 prosent har gitt unødvendig store svingninger og bidratt til å svekke oppslutningen om reguleringsordningen. Dersom Regjeringen står fast på denne modellen, henstiller FSF Regjeringen om å supplere modellen med en sikringsmekanisme som vil motvirke særlig lav regulering.

Forsvarets seniorforbund forventer at regjeringen legger fram resultatet av trygdedrøftingene til reell politisk behandling i Stortinget.

På vegne av *Landsforbundet for offentlige pensjonister (LOP)* la Torild Ofstad i møtet 1. september 2020 fram følgende:

Landsforbundet for offentlig pensjonister (LOP) krever primært at pensjonistene skal ha samme realutvikling i sine pensjonsinntekter som de yrkesaktive i sine lønnsinntekter. Det betyr at vi krever at løpende pensjoner skal reguleres på årsbasis med samme proSENTSATS som snittet av de yrkesaktives lønnsutvikling korrigert med forskjellen mellom forventet og faktisk utvikling de to siste år. LOP vil m.a.o. ha opphevet underreguleringen.

Pensjonistene bør ha samme realutvikling som de yrkesaktive på godt og ondt. Når vi likevel også fremmer et subsidiært krav er det fordi Regjering og Storting i hvert fall må oppfylle sine egne tidligere forpliktelser om de i denne omgang ikke gir oss medhold i vårt primærkrav.

LOP krever primært at løpende alderspensjoner reguleres med 2,0 prosent på årsbasis i 2020. Vi viser i den sammen til protokollen fra møtet 19.august i engere utvalg hvor partene legger til grunn et etterslep på 0,3 % og til frontfagets ramme i privat sektor på 1,7 prosent. Vi anslår lønnsutviklingen for yrkesaktive lik rammen i privat sektor og forutsetter at avvik blir korrigert neste år.

Subsidiært krever LOP at reguleringen av løpende pensjoner legges om fra 2020 slik at denne gjennomføres med halvparten av lønnsveksten og halvparten av prisveksten. Dette har hele tiden vært Stortingets intensjon, men dagens operasjonalisering med et fratrekk på 0,75 prosent har gitt unødig store svingninger og bidratt til å svekke oppslutningen om reguleringsordningen.

LOP viser til Innst O nr 67 (2008-2009) der det klart framgår at «gjennomsnittet av lønns- og prisvekst gjennomføres ved at» en nytter en fradragfaktor på 0,75 prosent. Til grunn for faktoren 0,75 prosent, var en gjennomsnittlig reallønnsvekst på 1,5 prosent for de yrkesaktive, jf. OT prp. 37(2008-2009).

På tross av tre gode år 2011-2013 viser departementets egne tall i Stortingsmelding nr. 4 (2019-2020) at gjennomsnittlig realvekst for de yrkesaktive i perioden 2011- 2019 var lavere enn forutsetningen på 1,5 prosent. Også for 2020 vil gjennomsnittlig realvekst for de yrkesaktive ligge under 1,5 prosent, jf oppgjøret i privat sektor. Forutsetningene for at faktoren på 0,75 prosent er en gjennomføringsmetode for å oppnå gjennomsnittet av lønns- og prisvekst for de yrkesaktive er med andre ord brutt.

LOP legger til grunn en prisvekst på 1,4 prosent på årsbasis for 2020.

For 2020 vil fradragfaktoren gi i størrelsesorden 0,4 prosentpoeng lavere vekst i løpende pensjoner enn gjennomsnittet.

LOP krever subsidiært at løpende alderspensjoner reguleres med 1,7 prosent på årsbasis i 2020.

LOP forutsetter at løpende pensjoner blir regulert pr. 1.mai.

Uføre

LOP krever at regjeringen og Stortinget står ved sine tidligere uttalelser om at de uføre må skjermes for levealdersjustering ved overgang til alderspensjon hvis de yrkesaktive kompenserer for levealdersjusteringen ved å stå lenger i arbeid, noe bl.a. AFP-evalueringen har vist.

Stortingsbehandling

Erfaringene fra omleggingen av budsjettpraksis og stortingsbehandling etter omleggingen i 2016 er for pensjonistene dårlige. Et oppgjør som omhandler ca. 1,2 millioner pensjonister blir først lagt fram for Stortinget i form av stortingsmelding ett halvt år etter at oppgjøret er ferdig. Stortinget har derved ingen reell mulighet til eventuelt å korrigere Regjeringens beslutning, jf. blant annet at fradragfaktoren på 0,75 prosent er brudd på stortingets egne forutsetninger.

LOP krever at regjeringen legger fram resultatet av trygdedrøftingene til reell politisk behandling i Stortinget.

På vegne av *Unio, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) og Landsorganisasjonen i Norge (LO)* la Erik Orskaug i møtet 1. september 2020 fram følgende:

LO, Unio og FFO er kritisk til at trygdedrøftingene blir gjennomført før de fleste store tariffområdene har startet forhandlingene.

Organisasjonene Unio, FFO og LO krever at reguleringen av løpende pensjoner legges om fra 2020 slik at denne gjennomføres med halvparten av lønnsveksten og halvparten av prisveksten. Dette har hele tiden vært Stortingets intensjon. Dagens reguleringsregime med et fratrekk på 0,75 prosent har gitt unødige store svingninger, og tapene for alderspensjonistene har vært store de siste årene, noe som også har bidratt til å svekke oppslutningen om reguleringsordningen.

Organisasjonene Unio, FFO og LO krever på denne bakgrunn at alderspensjonene i 2020 reguleres med gjennomsnittet av anslått lønnsvekst (på 1,7 prosent) og anslått prisvekst (på 1,4 prosent). Det vil isolert sett gi alderspensjonistene halvparten av den realinntektsøkningen som lønnstakerne forventes å få. I tillegg kommer etterregulering på 0,3 prosentpoeng for lavt anslått lønnsvekst i 2019 i trygdedrøftingene i fjor.

Organisasjonene Unio, FFO og LO krever at regjeringen og Stortinget står ved sine tidligere uttalelser om at de uføre må skjermes for levealdersjustering ved overgang til alderspensjon hvis de yrkesaktive kompenserer for levealdersjusteringen ved å stå lenger i arbeid, noe bl.a. AFP-evalueringen har vist. Vi viser her også til organisasjonenes respektive høringsuttalelser i denne saken.

Organisasjonene Unio, FFO og LO krever at regjeringen legger fram trygdeoppgjøret til reell behandling i Stortinget.

På vegne av *Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund* la Nina Falch i møtet 1. september 2020 fram følgende:

- YS står fast ved prinsippene som ble slått fast i pensjonsreformen og mener det er riktig å underregulere løpende pensjoner.
- Dagens praksis med fast underregulering på 0,75 prosentpoeng er imidlertid uheldig. YS mener at reguleringen av pensjonene bør sikte mot et gjennomsnitt av forventet pris- og lønnsvekst. En slik regulering ivaretar Stortingets intensjon, uavhengig av om reallønnsveksten over tid ligger på rundt 1,5 prosent over tid. Den vil gi mindre volatilitet i pensjonsreguleringene uten at administrasjonskostnadene øker i nevneverdig grad.
- Den konkrete gjennomføringen av underreguleringen må løpende vurderes ut fra omstendighetene.
 - Foregående års prognosefeil må for eksempel justeres for på samme måte som i dag.
 - En rent mekanisk gjennomsnittsberegning innebærer at reguleringen av løpende pensjoner vil overstige lønnsveksten i år med negativ reallønnsvekst. Det vil være i strid med prinsippet om underregulering. I slike år kan lønnsveksten fungere som et absolutt tak for pensjonsreguleringene.
- YS mener at uføre fortsatt bør skjermes mot levealdersjusteringene.
- Normen bør være at anslagene i Revidert nasjonalbudsjett (RNB) bør legges til grunn når løpende pensjoner reguleres. I år ble RNB utgitt før lønnsoppgjøret i frontfaget. Det finnes også mer oppdaterte anslag på prisvekst. I år bør derfor rammen fra frontfaget legges til grunn i lønnsvekstanslaget, og TBUs siste anslag legges til grunn når prisveksten anslås.

På vegne av *Akademikerne* la Tom Erik Aabø i møtet 1. september 2020 fram følgende:

Akademikerne mener reguleringen av løpende pensjoner må endres til gjennomsnittet av lønns- og prisveksten, slik Stortinget opprinnelig gjorde vedtak om. Dagens reguleringsmekanikk har over tid vist seg å gi for lav regulering.

Akademikerne støtter pensjonsreformens intensjon om at pensjon under utbetaling gis kjøpekraftsutvikling med halvparten av reallønnsveksten til arbeidstakerne. Måten reguleringen er løst teknisk sett, med et fratrekk på 0,75 pst. fra lønnsveksten, bygger på forutsetningen om at reallønnsveksten vil være i overkant av 1,5 pst. årlig, for å gi påtenkt regulering.

Historien viser at dette ikke holder. Vi må tilbake til 2013 for å finne det siste året med en målt reallønnsvekst på minst 1,5 pst. Og utsiktene framover gir heller ikke holdepunkter for å videreføre mekanikken med fratrekk på 0,75 pst., etter vår vurdering.

Det er selvfølgelig stor usikkerhet om hva som vil være det langsiktige nivået på reallønnsveksten og dermed om det vil oppstå systematiske avvik fra det som er intendert med reguleringen. Men dersom forutsetningen om reallønnsvekst på 1,5 pst. viser seg å holde på lang sikt vil regulering med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten også resultere i påtenkt regulering av pensjoner.

Det vil imidlertid bli høyere regulering ved lav lønnsvekst, som motsvares av lavere regulering ved høy lønnsvekst. Vi mener dette er ønskelige egenskaper sammenliknet med dagens praksis som har gitt betydelige svingninger.

Når det gjelder årets regulering særskilt har Regjeringens anslag på lønnsveksten i 2020 på 1,5 pst., uttrykt i revidert nasjonalbudsjett, kommet før resultater fra oppgjørene. Prognosene fra Statistisk Sentralbyrå fra juni er på 2,2, pst. og anslaget fra NHO etter frontfagsoppgjøret i august er på 1,7 pst.

Akademikerne legger til grunn at intensjonen med forskriften om regulering av grunnbeløpet er at det beste anslaget på årets lønnsvekst skal legges til grunn som årets lønnsvekst. Vi mener det er naturlig å legge til grunn 1,7 pst. som anslag på årets lønnsvekst i den situasjonen som har oppstått i år, framfor å sikte mot en korreksjon på 0,2 prosentenheter neste år.

*

Trygdeoppgjøret 2020 er gjennomført i henhold til gjeldende regler for regulering av grunnbeløpet og pensjoner, jf. forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden, jf. folketrygdloven §§ 1-4, 19-14 og 20-18.

Til grunn for reguleringen legges en lønnsvekst i 2020 på 1,7 pst., jf. forskrift 6. mai 2011 nr. 465 om beregning av lønnsveksten som skal benyttes ved regulering av grunnbeløpet og alderspensjon i folketrygden, slik den vil lyde fra 4. september 2020.

I møtet 2. september 2020 redegjorde arbeids- og sosialministeren for tallgrunnlaget for regulering av pensjonene fra 1. mai 2020.

Etter møter 1. og 2. september 2020 legges følgende til grunn for reguleringen av grunnbeløpet og pensjoner i folketrygden fra 1. mai 2020:

- at forventet lønnsvekst i inneværende år er 1,7 prosent,
- at faktisk lønnsvekst for 2019 er beregnet til 3,5 prosent, slik at det foreligger et positivt avvik på 0,3 prosent ett år tilbake i tid som skal hensyntas.
- at faktisk lønnsvekst for 2018 fortsatt er anslått til 2,8 prosent, slik at det ikke foreligger noe avvik to år tilbake i tid.

*

Protokolltilførsel fra LO, Unio og FFO

LO, Unio og FFO er kritisk til at trygdedrøftingene ble gjennomført før de fleste store tariffområdene har startet forhandlingene.

Organisasjonene viser til at regjeringen i trygdeoppgjøret 2020 har avvist hovedkravene fra pensjonistorganisasjonene, funksjonshemmedes organisasjoner og arbeidstakerorganisasjonene. Regjeringen er dermed ansvarlig for at alderspensjonene i 2020 igjen får nedgang i realinntekten. Organisasjonene er tilfreds med at regjeringen endrer reguleringsforskriften slik at lønnsveksten som legges til grunn for årets regulering blir 1,7 pst. som er ramma i frontfagsoppgjøret.

Organisasjonene viser videre til at regjeringen ikke vil imøtekomme kravet om at reguleringen av løpende pensjoner legges om fra 2020 til et gjennomsnitt av lønns- og prisvekst. Dagens regulering med et fratrekk på 0,75 prosent har gitt unødige store svingninger. Organisasjonene mener dagens regulering bidrar til å svekke oppslutningen om Pensjonsreformen.

LO, Unio og FFO viser også til kravet om at regjeringen må legge fram trygdeoppgjøret til reell behandling i Stortinget slik opposisjonen på Stortinget også har krevd.

Protokolltilførsel fra Forsvarets seniorforbund

Forsvarets seniorforbund (FSF) er meget skuffet over Regjeringens holdninger til dokumenterte avvik i forutsetningene for pensjonsreformens intensjoner. Dette er det sjettede året på rad uten positiv vekst for pensjonistene. Siden reguleringsregimet startet har flere forhold i norsk og internasjonal økonomi endret seg.

Den lovfestede reguleringsordningen for pensjoner under utbetaling som beskriver at lønnsveksten tillegges og deretter fratrekkes en fast faktor på 0,75 prosent, bygger på en forutsetning om en reallønnsvekst på 1,5 prosent. De siste års økonomiske utvikling og realistiske prognoser for de kommende år viser at denne forutsetningen ikke lenger er til

stede, noe som innebærer at pensjoner under utbetaling ikke lenger får en økning i realverdi slik som forutsatt. Dette har FSF påpekt gjentatte ganger og vi ser med stor bekymring på den negative effekten av den økonomiske forskjellsbehandlingen som skjer gjennom avkortning i pensjonene. FSF fremsatte derfor krav om at reguleringen også i 2020 skulle baseres på Stortingets vedtak fra 26. mai 2005 hvor det blant annet fremgår:

«Etter at pensjonsreformen er trådt i kraft justeres løpende pensjoner i folketrygden med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten. Opparbeidede pensjonsrettigheter justeres med lønnsveksten. Garantipensjonen lønnsindekseres justert for utviklingen i levealder.»

Med en reallønnsvekst på under 1,5 prosent oppfylles ikke forutsetningen om realvekst i pensjonene på minst 0,75 prosent. Når reallønnsveksten er lavere enn 0,75 prosent får pensjonistene en negativ kjøpekraftsutvikling. Dagens regulering med et fratrekk på 0,75 prosent har gitt unødige store svingninger og bidrar til å svekke oppslutningen om Pensjonsreformen. Å regulere pensjoner under utbetaling med gjennomsnittet av pris- og lønnsveksten vil gi en jevnere utvikling i pensjonistenes kjøpekraft enn å regulere med lønnsveksten fratrukket en fast faktor. Det vil også gi minst risiko for negativ realinntekstutvikling.

FSF er meget skuffet over at vi må vente på evalueringen av pensjonsreformen og resultatene fra det offentlige utvalget i 2022. I tillegg vil FSF bemerke at tallgrunnlaget ikke ble presentert oss i forkant av drøftingsmøte, noe som var forventet og skapte unødvendig uro blant organisasjonene. Dette har vært normal praksis tidligere. Avslutningsvis vil FSF bemerke at årets trygdeoppgjør gjennomføres før de store oppgjørene i Staten for øvrig. Dette er meget uheldig.

Årets trygdeoppgjør er gjennomført iht lov og forskrift, men uten at forutsetningen som disse bestemmelser legger til grunn blir vurdert. Forsvarets seniorforbund vil henstille til Regjeringen om å fremme en sak til Stortinget for reell politisk behandling vedrørende de forutsetninger om reallønnsvekst som ble lagt til grunn ved behandlingen av Ot.prp nr 37 (2008 -2009). Forsvarets seniorforbund legger prinsipielt til grunn at ordninger/systemer/beslutninger/vedtak som baseres på bestemte forutsetninger må underlegges nye vurderinger når forutsetningene endres eller faller bort.

Protokolltilførsel fra Senior Norge

Senior Norge uttrykker stor skuffelse over at årets pensjonsoppgjør nok en gang medfører at pensjonistene bli tapere og får en negativ kjøpekraftsutvikling ifht lønns- og prisutviklingen. Underreguleringen slik den nok et år praktiseres er ikke på linje med de opprinnelige forutsetningene som lå til grunn, da pensjonsreformen ble vedtatt. Den bidrar dessuten til ytterligere å svekke oppslutningen om regulerings- ordningen og støtter ikke opp om de målene som Regjeringen har uttrykt gjennom sin melding om «Leve hele livet». Dette er ikke en verdig måte av Regjeringen å behandle pensjonistene i et av verdens rikeste land.

Protokolltilførsel fra Akademikerne

Akademikerne konstaterer at Regjeringen holder fast ved en uheldig regel som nok ett år vil gi lavere regulering av pensjoner enn påtenkt. Vi viser ellers til det vi har lagt fram i drøftingene.

Protokolltilførsel fra YS

YS mener at måten underreguleringen av løpende pensjoner gjøres på bør endres. Pensjonene bør som hovedregel reguleres som et gjennomsnitt av anslått lønns- og prisvekst.

Oslo, 2. september 2020

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Ikke signert

Pensjonistforbundet

Knut Chr. Høvik

Senior Norge

Jan Erik Thoresen

Forsvarets seniorforbund

Ikke signert

Landsforbundet for offentlige pensjonister

Eva Buschmann

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon

Ikke signert

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner

Julie Lødrup

Landsorganisasjonen i Norge

Erik Orskaug

Unio

Nina Falch

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Tom Erik Aabø

Akademikerne

Torbjørn Røe Isaksen

Arbeids- og sosialdepartementet

Tillegg til protokoll fra Pensjonistforbundet og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)

Pensjonistforbundet (SAKO-samarbeidet) og SAFO vil ikke skrive under på protokollen fra Trygdedrøftingene 2020 da oppgjøret medfører at pensjonene reguleres lavere enn anslått prisvekst.

Resultatet i år medfører negativ realvekst i løpende pensjoner. Til tross for at oppgjøret har medført at pensjonene er regulert lavere enn prisveksten i fem av de siste seks årene, griper ikke regjeringen inn. Til sammenligning gir lønnsoppgjøret i frontfaget en forventet real vekst på 0,3 pst. Pensjonistene får ikke ta del i velstandsutviklingen på samme nivå som samfunnet for øvrig, og det er et system vi ikke aksepterer. Det var aldri intensjonen med pensjonsreformen at pensjonene skulle øke mindre enn prisveksten.

Ved årets lønnsoppgjør ble det gitt lavlønns tillegg for enkelte lønnstakere. Mange med uføretrygd har lavere inntekt enn lønnstakere som fikk lavlønns tillegg, og dette blir ikke hensyntatt med dagens trygdeoppgjør. Det viser at dagens reguleringsregime feiler. Det er et fastlåst system som kollapser i møte med den økonomiske virkelighet. Vi krever derfor at det gjeninnføres forhandlinger slik det var før pensjonsreformen trådte i kraft.

Tillegg til protokoll fra Landsforbundet for offentlige pensjonister

Regjeringen kunne i hvertfall ha fulgt opp Stortingets intensjoner; regulering av løpende pensjoner lik gjennomsnittet av pris- og lønnsvekst slik at negativ reallønnsvekst unngås.

LOP skriver ikke under protokollen.